

Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2012 р. № 887.
URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/338803__338868#n6
(дата звернення: 14.09.2021)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-148-0-38>

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Рябовол Л. Т.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка*

Крушеніцький В. С.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 262 Правоохоронна діяльність
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Ефективність державної політики у сфері боротьби зі злочинністю значною мірою залежить від рівня взаємодії правоохоронних органів. За своєю сутністю вона є узгодженою та систематизованою діяльністю щодо відбору й застосування сукупності правових, організаційних, оперативно-тактичних та ін. заходів (щодо своєчасного виявлення, розкриття, прискання й попередження правопорушень, усунення їх передумов та причин), необхідних і достатніх для забезпечення законності і правопорядку. Визначальними для організації їх взаємодії є вихідні засади, керівні положення, тобто принципи, на яких вона власне здійснюється. Як такі, що відображають особливості взаємодії, вони є основою для відбору адекватних форм, засобів, методів, технологій.

Досліджуючи питання взаємодії спецпідрозділів СБУ та інших правоохоронних органів у сфері протидії контрабанді, принципи такої взаємодії В. Оргинський тлумачить як керівні ідеї, основні положення, які: відображають політичні, економічні й соціальні закономірності розвитку суспільства, а також моральні й правові уявлення про сутність, мету, завдання і механізм такої взаємодії; вироблені практикою та

виражені в нормах законодавчих актів, що регулюють відносини у визначеній галузі [2, с. 7].

У чинних доступних нам нормативно-правових актах, в яких йдеться про взаємодію державних правоохоронних органів, переважно, не визначаються відповідні принципи, за поодинокими винятками, серед яких, до прикладу, Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень. До основних принципів такої взаємодії віднесено: швидке, повне й неупереджене розслідування; процесуальна самостійність слідчого, заборона втручання у таку діяльність осіб, які не мають на те законних повноважень; оптимальне використання потенціалу зазначених органів, комплексне застосування їх сил і засобів у запобіганні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень; дотримання загальних засад кримінального провадження; забезпечення нерозголошення відомостей досудового розслідування. Виходячи зі змісту згаданої Інструкції, перелік принципів наразі можна розширити за рахунок таких положень, як: відповідальність керівників зазначених органів за належну організацію взаємодії; здійснення взаємодії на основі законодавства про отримання, збирання, накопичення і використання інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, про події і факти, які можуть сприяти в їх розслідуванні й розкритті; централізоване управління та координація заходів у рамках взаємодії [5]. Слід, однак, зазначити, що наведений документ унормовує суто взаємодію структур МВС та Національної поліції України. Перелік принципів взаємодії різних правоохоронних органів було закріплено в Інструкції про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю, яка наразі втратила чинність. У п. 1.2 цього документу до основних принципів взаємодії у боротьбі зі злочинністю віднесено: суворе дотримання законності; оперативність розгляду і прийняття рішень з питань, що потребують спільного вирішення та забезпечення їх виконання у межах визначеної компетенції; комплексне використання у разі необхідності сил і засобів, що є в розпорядженні сторін, які взаємодіють [4].

Слід зазначити, що деякі органи закріпили принципи взаємодії у своїх локальних актах. Так, відповідно до Стратегічної програми діяльності ДБР на 2017-2022 роки, взаємодія ДБР з державними органамибудується на таких принципах, як: верховенство права; законність; неупередженість; незалежність кожного з органів у поєднанні із завданнями кримінального провадження; невтручання в діяльність один

одного з питань реалізації законодавчо закріплених за ними функцій та повноважень [6, с. 15].

У зв'язку з тим, що принципи взаємодії правоохоронних органів не закріплено на рівні законів і лише частково визначено на підзаконному рівні, у науковому середовищі продовжується обговорення відповідного питання.

С. Л. Панов та А. В. Ревягін вказали на такі принципи взаємодії правоохоронних органів, як: законність (спільна діяльність суб'єктів протидії злочинності унормовується законодавством, відповідає його вимогам, є обов'язковою до виконання цими суб'єктами); необхідність (зумовленість взаємодії правоохоронних органів спільною метою їх діяльності); узгодження зусиль, інтеграція методів і засобів; паритетність (рівноправність суб'єктів взаємодії у вирішенні питань спільної діяльності); поінформованість / обмін інформацією (правоохоронні органи мають передавати один одному об'єктивну оперативну інформацію та своєчасно реагувати на неї, повідомляючи партнерів про конкретні заходи, проведені за наданими ними матеріалами); плановість (спільне планування перспективної і поточної взаємодії за конкретними напрямками, що забезпечує системність та цілеспрямованість спільних дій, дозволяє контролювати їх ефективність, при цьому, не виключається можливість незапланованих оперативних рішень); системність (здійснення спільних, узгоджених заходів на всіх рівнях організаційної структури суб'єктів взаємодії та у різних, визначених напрямках); оперативність (швидке й адекватне реагування та виконання необхідних заходів у встановлені строки); активність суб'єктів взаємодії; розумна достатність та ефективність діяльності кожного з них [3, с. 4-6].

Досліджуючи питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів під час проведення оперативних заходів та слідчих (розшукових) дій, О. Яковлев вказав на такі принципи відповідної спільної діяльності, як: взаємодопомога; оптимальне використання наявних можливостей; застосування сучасних методик; дотримання загальних засад оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження; недопущення порушень конституційних прав та свобод громадян [7, с. 218-219]. Ю. В. Гаврилін [1, с. 146] акцентував на ознаки взаємодії, які, на наш погляд, скоріше є її принципами. Йдеться про такі її вихідні засади, як: спільність цілей суб'єктів взаємодії; спільність діяльності; організаційна незалежність суб'єктів взаємодії; законодавче унормування взаємодії; інтеграція методів і засобів, застосовуваних її суб'єктами, відповідний комплексний підхід; обумовленість взаємодії

об'єктивними й суб'єктивними чинниками; узгодженість місця, часу взаємодії.

Розкриваючи теоретичні та практичні аспекти взаємодії спецпідрозділів СБУ й інших правоохоронних органів у сфері протидії контрабанді, В. Ортинський визначив критерії такої взаємодії [2, с. 7], які також можливо розглядати як відповідні принципи, а саме: регулярність; наявність підстави для взаємодії (відповідно до законодавства або за ініціативою суб'єктів взаємодії); визначений спосіб реалізації спільної мети у конкретних напрямках спільної діяльності та формах (інформаційна, консультативна, функціональна, організаційна взаємодія); різнорівневий характер взаємодії.

Аналіз наукових праць з окресленої проблематики дає підстави констатувати, що переліки принципів взаємодії правоохоронних органів, запропоновані різними вченими, так чи інакше перегукуються. Узагальнення відповідних наукових результатів дозволило сформувати наступний комплекс принципів: законність, що передбачає здійснення такої діяльності на підставі чинного законодавства, а також зумовлює її обов'язковість; узгодженість заходів суб'єктів взаємодії на досягнення спільної мети їх діяльності – забезпечення законності та правопорядку; чіткий розподіл обов'язків між суб'єктами взаємодії у рамках їх компетенцій та повноважень для того, аби уникнути дублювання, водночас, забезпечити ефективне використання потенціалу кожного правоохоронного органу та його структурних підрозділів; системність, що означає здійснення взаємодії цілеспрямовано, регулярно, у визначених напрямках та відповідних формах, на різних рівнях, передбачає її координацію та контроль ефективності; сприяння в реалізації прав та свобод людини, їх захисті у разі порушення тощо.

Література:

1. Гаврилин Ю. В. Практика организации взаимодействия при расследовании преступлений, совершенных с использованием информационно-коммуникационных технологий. *Труды Академии управления МВД России*. 2018. № 4 (48). С. 145-150.
2. Ортинський П. Взаємодія підрозділів правоохоронних органів України у протидії контрабанді наркотичних засобів: теоретичні та практичні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2017. № 884. С. 4-10.
3. Панов С. Л., Ревягин А. В. Принципы взаимодействия правоохранительных органов в борьбе с преступностью. *Научный вестник Омской академии МВД России*. 2016. № 3 (62). С. 3-7.

4. Про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю : МВС, СБУ, Державного комітету у справах охорони державного кордону, Державний митний комітет, Національна гвардія України, Міністерство оборони України, Міністерство юстиції; Інструкція від 10.08.1994 № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442. URL: <https://bit.ly/3zwQoS9> (дата звернення: 23.09.2021) (втрата чинності)

5. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : МВС України; Наказ, Інструкція від 07.07.2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 24.09.2021)

6. Стратегічна програма діяльності Державного Бюро розслідувань на 2017-2022 рр. URL: <https://bit.ly/3o9kaKu>

7. Яковлев О. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 217-224.